

ANNA GĄSIOR

Losy jezuitów na terenie diecezji tarnowskiej po ich wygnaniu z Rosji w 1820 roku

Schematyzmy diecezjalne jako źródło historyczne

Interesującym, a często jeszcze niedocenianym źródłem do badań historycznych, szczególnie w dziedzinie danych osobowych, są schematyzmy diecezjalne. Rozwijały się one od form prostych, zawierających najważniejsze wiadomości urzędowe, do bardziej rozbudowanych, podających szczegółowe informacje dotyczące różnych dziedzin funkcjonowania Kościoła i jego stanu materialnego. Diecezje podawały zestawienia organizacyjne i osobowe razem z *Ordo divini officii* czy *Directorium divini officii*. Osobne zestawienia nosiły tytuły *Catalogus cleri saecularis et regularis* albo *Schematismus*. Wszystkie schematyzmy zawierają wykaz sieci urzędów diecezjalnych i parafii oraz ich skład osobowy. W schematyzmach diecezji tarnowskiej z interesującego nas okresu zebrane są również dane dotyczące liczby wiernych, kolatora, fundatora kościoła, a także stosunków wyznaniowych w parafii. W schematyzmach znajdowały się także informacje o szkołach na terenie parafii i uczących w nich nauczycielach. Zawierają one również dane osobowe dotyczące zakonników, zarówno pracujących w parafiach, jak i przebywających w klasztorach – informacje dotyczące roku urodzenia, święceń i profesji zakonnej. Schematyzmy pozwalają więc prześledzić zarówno zmiany osobowe, jak i stan liczbowy duchowieństwa i wiernych, a także stosunki wyznaniowe na danym terenie.

Badania dotyczące duchowieństwa na terenie diecezji tarnowskiej, szczególnie zaś losów zakonników w interesującym nas okresie 1820–1848, napotykają na pewne trudności związane z samą historią diecezji. Przypomnijmy więc niektóre

fakty, które umożliwią lepsze zrozumienie okoliczności, w których po 1820 roku pojawiają się i pracują jezuici.

Powstanie diecezji tarnowskiej

Utworzenie diecezji tarnowskiej wpisywało się w szeroki program dostosowania struktury kościelnej do struktury państwa. Pierwszy rozbiór Polski sprawił bowiem, że granice państwowe były odmienne od granic diecezjalnych. Zreorganizowania i ustabilizowania diecezji krakowskiej w następstwie pierwszego rozbioru Polski bliska już była w 1777 roku Maria Teresa, jednak papież Pius VI, opóźniał, jak mógł, reformy struktur diecezjalnych. Uważał bowiem, że w przeprowadzeniu tak daleko idących zmian powinny brać udział wszystkie zainteresowane podmioty. O powstaniu diecezji tarnowskiej zdecydował ostatecznie cesarz Józef II w 1783 roku¹. Kanonicznie potwierdził ją papież Pius VI dopiero 13 marca 1786 roku bullą *In suprema beati Petri cathedra*. Kolejna zmiana miała miejsce po trzecim rozbiorze Polski w 1795 roku i po włączeniu do posiadłości habsburskich Krakowa, co zdecydowało o zniesieniu diecezji tarnowskiej i przeniesieniu kapituły katedralnej do Kielc, na mocy bulli papieża Piusa VII *Indefessum personarum regia dignitate fulgentium* z dnia 13 czerwca 1805 roku. Kolejna bulla *Operosa atque indefessa* z 24 września 1805 roku podzieliła terytorium zniesionej diecezji tarnowskiej między dwa biskupstwa: krakowskie i przemyskie. W 1821 roku bullą *Studium paterni affectus* z dnia 20 września 1821 roku Pius VII erygował diecezję w Tyńcu. Nominację Franciszka I na biskupa nowo utworzonej diecezji otrzymał Grzegorz Tomasz Ziegler, którego bullą *Apostolatus officium* z 25 kwietnia 1822 roku prekonizował na to biskupstwo papież Pius VII. Ingres biskupa do kościoła klasztornego w Tyńcu odbył się 18 sierpnia 1822 roku. Ponieważ opactwo tynieckie było poważnie zniszczone przez działania wojenne, a Tyniec leżał na krańcu wielkiej diecezji, biskup Ziegler starał się w Wiedniu i Rzymie o zmianę nazwy diecezji i o przeniesienie jej stolicy do Tarnowa, który był centralnie położony i miał już tradycje diecezjalne. Starania te zakończyły się pomyślnie – 23 kwietnia 1826 roku papież Leon XII bullą *Sedium episcopaliū translationes* zmienił nazwę diecezji tynieckiej na tarnowską i przeniósł jej stolicę do Tarnowa, a Zieglera prekonizował na biskupstwo

1 Zob. B. Kumor, *Diecezja tarnowska. Dzieje ustroju i organizacji 1786–1985*, Kraków 1985, s. 2–127; J. Kopiec, *Nuncjusz Giuseppe Garampi i utworzenie diecezji tarnowskiej*, w: *Dzieje diecezji tarnowskiej*, t. 2: *Instytucje i wydarzenia*, red. A. Gąsior, J. Królikowski, Tarnów 2012, s. 83–91.

tarnowskie². Tak więc w interesującym nas okresie 1821–1848, tereny diecezji tarnowskiej przechodziły zmiany związane z przynależnością administracyjną, co spowodowało, że informacji dotyczących stanu osobowego duchowieństwa należałoby poszukiwać w schematyzmach diecezji przemyskiej, krakowskiej, tyńieckiej i w końcu tarnowskiej. W naszych badaniach weźmiemy pod uwagę materiały dotyczące bezpośrednio diecezji tarnowskiej. Niestety, ani w bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie ani w Archiwum Diecezjalnym w Tarnowie nie zachowały się schematyzmy dotyczące diecezji tyńieckiej, mimo iż Estreicher podaje, że wydawano je od 1824 roku. Jeśli chodzi o schematyzmy diecezji tarnowskiej, w bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie zachowane są egzemplarze z lat 1826–1848, wśród których brakuje roczników 1835, 1842 i 1847. Już ten zbiór jednak pozwala prześledzić placówki prowadzone przez jezuitów, ich stan osobowy, coroczne zmiany w poszczególnych domach zakonnych, a także wzrost liczbowy i rozwój zgromadzenia na terenie diecezji tarnowskiej.

Przybycie jezuitów na tereny Galicji

Ukaz wydalający zakon jezuitów z Rosji wydany został 25 marca 1820 roku, pozwalał on jezuitom pojedynczo, jako księżom świeckim, przebywać w cesarstwie. Jezuiti podjęli jednak decyzję o emigracji, co nie było rzeczą prostą, gdyż na placówkach w Rosji pracowało ich ponad trzystu, dlatego też musieli podróżować w mniejszych grupach. Sytuacja emigrantów stała się dramatyczna, gdy nie chciano ich wpuścić przez granicę do Galicji i dopiero starania ojca Alojzego Landesa³ sprawiły, że ówczesny gubernator, baron Hauer, pozwolił im przekroczyć granicę i zamieszkać we Lwowie. Poparł także prośbę jezuitów skierowaną do cesarza, by ze względu na wielkie braki duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego zezwolić im na pozostanie w Galicji. Pierwsza odpowiedź z dnia 20 czerwca 1820 roku była niekorzystna, cesarz zdecydował, że w Galicji mogą osiedlić się tylko ci, którzy wystąpią z zakonu. Ostatecznie jednak, dalsze starania ojca Alojzego Landesa, który pojechał do Wiednia, by prowadzić pertraktacje na dworze cesarskim w celu uzyskania zgody na osiedlenie się jezuitów w monarchii austriackiej sprawiły, że dekret ministe-

2 Zob. A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786–1985*, t. 1: *Biskupi i kanonicy*, Tarnów 1999, s. 70–72.

3 Zob. *Encyklopedia wiedzy o jezuitach...*, dz. cyt., s. 354; B. Kumor, *Powrót jezuitów do Galicji*, „Folia Historica Cracoviensia” 1994, v. 2, s. 75–86.

rialny z dnia 27 sierpnia pozwalał na przyjęcie jezuitów w Galicji; założenie przez nich gimnazjum w Tarnopolu, konwiktu we Lwowie, a ponadto, na zajmowanie się pomocą w pracy parafialnej⁴. Ponieważ według przepisów państwowych musiała zostać wyznaczona stała liczba zakonników, ustalono ją na pięćdziesięciu, przeznaczając dla każdego z nich pensję w wysokości 300 zł z funduszu naukowego⁵. Pełne ustabilizowanie sytuacji prawnej, chociaż nie finansowej, nastąpiło wraz z dekretem cesarza z dnia 18 listopada 1827 roku, który pozwalał jezuitom żyć według zasad swego instytutu. Wśród uzyskanych uprawnień jedno było szczególnie na tle ówczesnego ustawodawstwa w cesarstwie – zgoda na komunikowanie się ze swoim generałem zakonu „co do wewnętrznego zakonnego zarządu w myśl ustaw przez Kościół zatwierdzonych w celu utrzymania zakonnej karności”⁶. Ważnym postanowieniem tego dekretu był również zapis dotyczący parafii, w których pracowali jezuiti: „pomoc dawana na parafiach ma być uregulowana w myśl instytutu, to jest w kształcie domów misyjnych”⁷. Poza tym, co było też dużym wyłomem wobec dotychczasowych praw, cesarz Franciszek II zgodził się, by z wyjątkiem studium teologicznego inne przedmioty „dawali jezuiti w myśl swego instytutu *ratio studiorum* i kierownictwo tych nauk ma być poruczone przełożonym zakonu”⁸.

Jezuici w diecezji tarnowskiej w latach 1820–1848 – parafie, domy misyjne i kolegia

Praca w parafiach

Po przybyciu do Galicji jezuiti rozpoczęli pracę na parafiach ze względu na duże braki duchowieństwa, szczególnie odczuwane w diecezji lwowskiej⁹. W diecezji tarnowskiej pracowali w następujących miejscowościach: Bochnia – Karol Snarski

4 Por. W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów w Galicji 1820–1848. Na podstawie archiwaliów rządowych*, Warszawa 1904, s. 13–14.

5 Por. S. Załęski, *Jezuici w Polsce*, t. 5, cz. 2: *Jezuici w Polsce porobiorowej 1820–1905*, Kraków 1906, s. 527–538; W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 13–22.

6 Por. S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 548; W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 31.

7 S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 549; por. W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 31.

8 S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 549; por. B. Kumor, *Powrót jezuitów...*, dz. cyt., s. 85–86.

9 Por. B. Kumor, *Powrót jezuitów...*, dz. cyt., s. 75–76.

(1824–1828) oraz Antoni Jann (1824–1827); Jordanów – Jan Bobiatyński (1827), Bonifacy Kisielewicz (1827–1828); Mikluszowice – Karol Snarski (1823), Józef Perkowski (1823), Jan Bobiatyński (1823–1826), Bonifacy Kisielewicz (1823–1826); Sułkowice – Józef Przysiecki (1821–1827), Augustyn Markiewicz (1821–1822), Marcei Hłuszniewicz (1821–1822); Pilzno¹⁰ – Wincenty Raciborski (1821–1824), Michał Rypiński (1821–1823 i 1824–1826), Mateusz Kłosowski (1823–1826); Mielec¹¹ – Wincenty Perkowski (1821), Antoni Łyko (1821), Tomasz Orłowski (1821), Jan Bobiatyński (1821–1823) i Bonifacy Kisielewicz (1821–1823).

Tyniec

Opactwo benedyktyńskie w Tyńcu zostało zniesione przez cesarza Franciszka 8 września 1816 roku, a jego puste, potężne niegdyś gmachy, szybko niszczały. W 1821 roku opactwo zostało przez władze austriackie przeznaczone na rezydencję biskupa tynieckiego. Po przeniesieniu stolicy diecezji z Tyńca do Tarnowa, na mocy bulli *Sedium episcopalium translationes* papieża Leona XII z dnia 23 kwietnia 1826 roku¹², o pozwolenie na objęcie pustego klasztoru pobenedyktyńskiego w Tyńcu zwrócił się w tej sytuacji do rządu i biskupa tarnowskiego Grzegorza Tomasza Zieglera prowincjał jezuitów, ojciec Stanisław Świętochowski. Związane to było z faktem, iż kolegium w Starej Wsi stało się zbyt ciasne i nie mogło pomieścić studium teologicznego.

W tej sytuacji biskup Ziegler, który zresztą wielokrotnie pomagał jezuitom, z wielkim uznaniem odnosząc się do ich pracy, 30 września 1826 roku zwrócił się do gubernatora Galicji, księcia Augusta von Lobkowitza, przedstawiając mu stan rzeczy i popierając prośbę jezuickiego prowincjała, który zobowiązał się własnym kosztem pokryć dachy i odnowić mury klasztoru. Ze swojej strony biskup obiecał odnowienie drugiej części klasztoru na dom rekolekcyjny dla kapłanów. Poparcie biskupa było spowodowane nie tylko chęcią pomocy jezuitom, ale, jak się wydaje, także pragnieniem ocalenia siedziby dawnego opactwa benedyktyńskiego w Tyńcu od całkowitej dewastacji. Biskup Ziegler był bowiem benedyktyńcem, właśnie w Tyńcu, 11 grudnia 1806 roku, został instytuowany jako przeor grupy niemieckich benedyktyńców, którzy otrzymali pozwolenie osiedlenia się tutaj po kasacie klasztoru w Wiblingen – dekret carski 17 września 1806 roku przenosił kongregację z Wiblingen do Tyńca.

10 Zob. *Encyklopedia wiedzy o jezuitach...*, dz. cyt., s. 508.

11 Zob. *Encyklopedia wiedzy o jezuitach...*, dz. cyt., s. 421.

12 Zob. A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów...*, dz. cyt., s. 70–72.

Pozwolenie z kancelarii nadwornej na osiedlenie się jezuitów w Tyńcu nosi datę 23 listopada 1826 roku. Już jednak we wrześniu do Tyńca przybył jako wicerektor ojciec Antoni Korsak z bratem Tomaszem Drozdowiczem, by poczynić konieczne przygotowania. W październiku zaś przyjechało pięciu profesorów teologii, dziesięciu słuchaczy teologii i czterech braci. Na utrzymanie nowego kolegium prowincjał wyznaczył z rządowego ryczałtu 2,4 tys. złotych reńskich, a gdy to nie wystarczało, dodawał corocznie potrzebny zasiłek. Fundusz powiększył się, gdy we wrześniu 1927 roku przybyło sześciu węgierskich teologów, za których prymas Rudney płacił ze składek kilku biskupów i prałatów, rocznie 1,8 tys. złotych reńskich monety konwencyjnej. Ks. Stanisław Załęski podkreśla, że w czasie swego pobytu w Tyńcu jezuita pomagali miejscowemu duchowieństwu, a w 1830 roku, gdy papież Pius VIII ogłosił jubileusz, oprócz zajęć w kolegium i pracy duszpasterskiej prowadzili rekolekcje w Tyńcu, Staniątkach, Skawinie, Szczepanowie, Krzęcinie, Woli Radziszowskiej. W 1828 roku przeprowadzili też dziesięciodniowe rekolekcje dla benedyktynek w Staniątkach, które odtąd, wraz ze swoją księżką Teofilą Duval wspierały zarówno ich kolegium w Tyńcu, jak i później w Nowym Sączu. Kolegium w Tyńcu funkcjonowało do 1831 roku, gdy zabudowania spłonęły podczas burzy 2 maja 1831 roku, a jezuita nie mieli funduszy, by odbudować klasztor¹³.

Schematyzmy diecezji tarnowskiej od 1827 roku podają informacje o jezuitach pracujących w Tyńcu i uczących się tam klerykach. W roku 1827, według schematyzmu, wspólnotę w Tyńcu tworzy siedmiu kapłanów – profesorów kolegium, dziesięciu słuchaczy teologii i czterech braci. W ciągu czterech lat, w różnych okresach czasu w klasztorze mieszkało dwudziestu jeden ojców profesorów, siedemnastu studentów kleryków i siedmiu braci. Daty święceń kapłańskich i profesji zakonnej wskazują, że wielu z nich to jezuita, którzy przybyli z Rosji. Do nich dołączają nowi, którzy studia ukończyli już w Tyńcu, jak Ignacy Skrocki – wyświęcony w 1828 roku, profesję zakonną złożył w 1832, Józef Brown – święcenia w 1828 roku, Józef Podobied – święcenia 1830 rok.

Wieliczka

Po pożarze Tyńca prowincjał ojciec Alojzy Loeffler siedmiu księży i część braci wysłał do Krakowa, część do Starej Wsi, ośmiu profesorów znalazło schronienie w Staniątkach, pozostali zaś zostali przyjęci przez gwardiana Jacka Rudkowskie-

13 Por. W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 74–77; S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 681–689; *Encyklopedia wiedzy o jezuitach...*, dz. cyt., s. 706–707.

go do klasztoru ojców reformatów w Wieliczce¹⁴. Wykaz tych jezuitów znajduje się w schematyzmie z 1832 roku. Nie ma tam natomiast wzmianki o jezuitach w Staniątkach. Schematyzm podaje bowiem stan prawny, a nie faktyczne miejsce zamieszkania profesorów.

Tuchów

O umieszczenie jezuitów w Tuchowie starał się biskup przemyski Antoni Gołaszewski. W marcu 1821 roku wniósł prośbę do Komisji Nadwornej, aby rząd oddał im na nowicjat probostwo i klasztor benedyktyński w Tuchowie, pod warunkiem utrzymania tam trzech starszych benedyktyńców.

W Tuchowie znajdował się wybudowany w 1627 roku murowany kościół pod wezwaniem św. Jakuba, gdzie od 1640 roku mieściła się siedziba parafii, przeniesiona ze wzgórza nad rzeką Białą, na którym znajdował się drewniany kościół ze słynącym łaskami obrazem Matki Bożej. Obraz Matki Najświętszej z Dzieciątkiem został sprowadzony do Tuchowa w połowie XVI wieku. Pierwsza wzmianka o łaskach, jakie otrzymali modlący się tutaj wierni, pochodzi z 1597 roku. Od tego momentu do Tuchowa zaczęli przybywać liczni pielgrzymi nie tylko z Polski, ale także ze Słowacji, Węgier, Litwy i Rusi. W związku z rozwojem ruchu pielgrzymkowego biskup krakowski Tomasz Oborski powołał komisję, która w 1642 roku wydała orzeczenie o cudowności miejsca i obrazu.

Tam pozostał priorat, zależny od opactwa tynieckiego, uposażony wsią Siedliska z przysiółkami Lubaszowa i Godówka oraz kapitałem ze sprzedaży szybu solnego Załuskowo, a w 1682 roku z fundacji Adama Glińskiego, chorążego sandomierskiego, na miejscu drewnianego kościoła stanął kościół murowany. Po skasowaniu opactwa benedyktyńców w Tyńcu w 1816 roku z całego majątku ocalała tylko część przywiązana do prioratu w Tuchowie. Trzech starszych benedyktyńców, którzy tam pozostali: o. Bernard Ganter – kanonik honorowy tarnowski i proboszcz tuchowski w mieście – oraz o. Andrzej Antkwicz i o. Felicjan Toryani, którzy mieszkali w klasztorze przy kościele Matki Bożej, nie mogło podołać pracy, dlatego przez biskupa Gołaszewskiego starali się o pomoc jezuitów¹⁵.

14 Por. S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 681–689; *Encyklopedia wiedzy o jezuitach...*, dz. cyt., s. 688; J. Preisner, *Jezuici w Nowym Sączu przy kościele Świętego Ducha*, t. 1: 1832–1848, Kraków 2003, s. 38–40.

15 Por. S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 677–680; W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 66–71; *Encyklopedia wiedzy o jezuitach...*, dz. cyt. s. 702.

Pozwolenie na osiedlenie się w Tuchowie jezuita otrzymali już w 1821 roku, jednak ich sytuacja, szczególnie gdy chodzi o zabezpieczenie finansowe, nie została do końca uregulowana. W 1830 roku, po śmierci ostatniego tynieckiego benedyktyna Gantera, zamianowano na probostwo tuchowskie świeckiego księdza Zawiszewskiego, benedyktyni zaś pozostali przy kościele Matki Bożej. Już w 1826 roku biskup tarnowski Grzegorz Tomasz Ziegler domagał się od rządu, aby jezuitom oddano zarząd majątku klasztornego. Gubernium jednak w 1829 roku zabrało dobra i kapitały na rzecz funduszu religijnego, zostawiając jedynie tymczasowo zarząd tych dóbr i gospodarstwo jezuitom. Ponownie o uregulowanie tych kwestii wystąpił prowincjał Jakub Pierling w 1834 roku, wnosząc prośbę popartą przez biskupa tarnowskiego Franciszka Pisztkę – który zresztą w wielu sprawach, np. prowadzenia rekolekcji, bardzo wspierał jezuitów – o stałe zatwierdzenie misji jezuitów w Tuchowie i oddanie im majątku we własny zarząd, a także zwrot zabranych kapitałów. Sprawa jednak się przeciągała, mimo iż jezuita wybudowali dość obszerny dom dla przyszłej rezydencji – budował ją prokurator misji Wincenty Łaszkiwicz – i poczynili ulepszenia w gospodarstwie. Inwestycje te były konieczne, gdyż w Tuchowie, jak pisze Chotkowski, odbywało się corocznie siedem odpustów, w tym trzy ośmiodniowe, na które przybywało do 6 tys. osób, a do pomocy w spowiedzi i prowadzeniu uroczystości przyjeżdżało nawet 27 kapłanów, których goszczono wraz z ich ludźmi i końmi. Ostatecznie, jezuita na rozkaz prowincjała, gdy rząd po kolejnej prośbie w 1842 roku odmówił stałej fundacji, a cesarz zniósł misję 4 maja 1843 roku, opuścili Tuchów. Do 1847 roku toczyła się jednak sprawa w gubernium i w kancelarii nadwornej o zwrot kosztów poniesionych na budowę domu i stodoły, która wraz z zapasami zboża spłonęła w 1839 roku. Kwestia ta ostatecznie została rozstrzygnięta na korzyść jezuitów 25 marca 1847 roku.

Schematyzmy diecezji od 1826 roku dają wgląd w skład osobowy placówki w Tuchowie. Jej superiorem w latach 1826–1828 był Wicenty Tywankiewicz, od 1829–1831 roku Antoni Korsak, w 1832 roku Jan Bobiatyński, zaś w latach 1833–1842 Leopold Chludziński. Po jego śmierci 29 kwietnia 1842 roku i w ostatnim roku funkcjonowania misji w Tuchowie jej rektorem był Wincenty Łaszkiwicz. Na placówce misyjnej w Tuchowie w latach 1826–1847 pracowało dwudziestu jeden kapłanów, w tym dziewiętnastu po ostatniej profesji zakonnej. Skład osobowy wskazuje, że ta stacja misyjna, która dzięki pielgrzymkom do słynącego łaskami obrazu dawała duże możliwości pracy i oddziaływania, była bardzo ceniona przez jezuitów. Pracowało tu przez jakiś czas wielu profesorów, wykładowców z Tyńca, w tym pierwszy wicerektor tego kolegium Antoni Korsak, co zapewniało wysoki poziom prowadzonej placówki.

Staniątki

Misja w Staniątkach powstała, jak pisze ks. Załęski, na osobistą prośbę ksieni benedyktynek Teofilii Duval, która „zakosztowawszy pracy jezuitów podczas rekollekcji, a patrząc na ich pracę kościelną na ambonie, w konfesjonale, i poświęcenie wszelakiej posłudze zdrowym i chorym wszystkich stanów, zapragnęła mieć ich spowiednikami i kapelanami klasztoru i kilkakrotnie prosiła o to prowincjałów Loefflera i Pierlinga i samego generała”¹⁶. Ks. Załęski podaje, że misja otwarta została w 1832 roku, a pierwsza wzmianka o niej znajduje się w katalogach zakonu z 1833 roku. W schematyzmie diecezji tarnowskiej misja po raz pierwszy ujęta jest w 1834 roku. Na misji tej w latach 1834–1847 pracowali ojciec Michał Kawecki i ojciec Teodor Wałużyniec. W roku 1836 przebywa z nimi ojciec Antoni Suszczewski. Natomiast w 1848 roku zamiast ojca Michała Kaweckiego w schematyzmie diecezji tarnowskiej pojawia się ojciec Karol Snarski. Jezuici pełnili rolę kapelanów i spowiedników klasztoru, oficjalnie jednak takie tytuły pojawiają się w schematyzmie dopiero w roku 1845.

Jezuici w Staniątkach zajmowali osobny pawilon w drewnianej oficynie wybudowanej w 1762 roku. Oprócz posługi w klasztorze zajmowali się prowadzeniem misji ludowych, szerzyli kult Maki Bożej Bolesnej, której obraz znajduje się w kościele w Staniątkach, pomagali w pracy proboszczowi z Brzezia, do którego parafii należały Staniątki¹⁷.

Nowy Sącz

Pożar w Tyńcu, o którym wspomniano wcześniej, pozbawił jezuitów dachu nad głową, część z nich znalazła schronienie w Staniątkach, w Wieliczce, a także w Tuchowie. Prowincjał o. Alojzy Loeffler, 8 i 14 maja, a następnie Jakub Pierling, 20 sierpnia 1831 roku, zwrócili się z prośbą do gubernium o inną siedzibę dla studium teologicznego¹⁸. Wśród wielu propozycji, między innymi klasztorów w Jarosławiu, Bohorodczanach, Podkamieniu, Leżajsku, klasztoru Bernardynów w Rzeszowie, zwrócono w końcu uwagę na klasztor po norbertanach w Nowym Sączu. Ks. Władysław Chotkowski podaje, że z taką propozycją prawdopodobnie zwrócili się do

16 S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 689.

17 Por. S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 689–690; *Encyklopedia wiedzy o jezuitach...*, dz. cyt., s. 637–638; J. Preisner, *Jezuici w Nowym Sączu...*, dz. cyt., s. 38–54.

18 Por. S. Załęski, *Jezuici w Polsce...*, dz. cyt., s. 690.

jezuitów sami mieszkańcy miasta¹⁹. Klasztor norbertanów, fundowany przez króla Władysława Jagiełłę w 1409 roku dla obsługi szpitala miejskiego Świętego Ducha²⁰, został zniesiony w 1784 roku, mimo starań i próśb zakonników i magistratu Nowego Sącza, który swą petycję uzasadniał tym, iż znajduje się w nim szpital, w którym „starcy i słabi obywatele miasta, albo wysłużeni urzędnicy magistratu znajdują schronienie”. Klasztor został skasowany, nie przejęły go też siostry miłosierdzia – takie bowiem rozwiązanie było planowane – ze względu na zbyt małą liczbę osób, stąd od lat stał prawie pusty, jedynie część budynku zajmował urząd cłowy, zaś w kościele pw. Świętego Ducha znajdował się magazyn. Gubernator Galicji arcyksiążę Ferdynand d’Este przeznaczył 300 florenów na restaurację budynku oraz 100 florenów na przesiedlenie i jesienią 1831 roku jezuita osiedli w Nowym Sączu, zaś 7 kwietnia 1832 roku otwarto kolegium²¹. Życzliwie odnosił się do nich zarówno starosta Ignacy Kabat, jak i mieszkańcy miasta. Sprawy urzędowe, związane z ostatecznym oddaniem klasztoru jezuitom, trwały jednak do 1835 roku, kiedy to 26 kwietnia 1835 roku fundację potwierdził cesarz Ferdynand. Ważnym elementem prowadzonych spraw urzędowych było oddanie jezuitom także kościoła po norbertanach, co w dużej mierze wiązało się z kosztami jego renowacji po prawie 50 latach, kiedy nie był użytkowany. Wykonanie robót przy odnowieniu kościoła powierzono jezuitom²², gdyż, jak pisze ks. Władysław Chotkowski: „doświadczenie już pouczyło rząd, że taniej i lepiej budowali niż funkcjonariusze rządowi”²³. Kościół został konsekrowany przez biskupa tarnowskiego Józefa Pisztkę 10 czerwca 1832 roku. Biskupowi w czasie jego wizyty diecezjalnej mieli towarzyszyć dwaj, cenienni i doświadczeni w tej pracy jezuita, którzy przybyli z prowincji białoruskiej – Samuel Rahoza i Karol Uznarz Snarski²⁴.

Jeszcze dłużej toczyła się sprawa o objęcie przez jezuitów nauczania w gimnazjum w Nowym Sączu, mimo iż już w 1831 roku gubernator Galicji arcyksiążę Ferdynand d’Este wyrażał nadzieję, że jezuita obejmą kilka katedr w Nowym Sączu, a może

19 W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 81.

20 Por. B. Kumor, *Opactwo norbertańskie w Nowym Sączu*, w: *Norbertanie i jezuita. Wspólne dziedzictwo fundacji jagiellońskiej w Nowym Sączu. Katalog wystawy*, Nowy Sącz 2002, s. XI–XIII.

21 Por. W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 692; L. Grzebień, *Jezuita w Nowym Sączu 1832–2000*, w: *Norbertanie i jezuita. Wspólne dziedzictwo...*, dz. cyt., s. XVII–XXII.

22 S. Załęski podaje, że prace stolarskie przy ołtarzach, prace snycerskie i złoconia wykonał brat Ignacy Pietrzycki, prace przy relikwiarzach, antepediach i innych ozdobach o. Mateusz Kłossowski, długoletni prefekt kościoła i kierownik robót wokół niego.

23 W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 82.

24 Por. S. Załęski, *Jezuita w Polsce...*, dz. cyt., s. 693.

nawet całe gimnazjum. Ostatecznie, sześcioklasowe gimnazjum, które mieściło się w klasztorze pijarskim, jezuita objęli w roku 1838²⁵.

Jak wynika ze schematyzmów diecezji tarnowskiej, w kolegium w latach 1833–1848, w różnym czasie, mieszkało czterdziestu sześciu kapłanów, trzydziestu braci, studiowało sześćdziesięciu pięciu słuchaczy teologii, a później, od 1846 roku – filozofii. Schematyzmy bowiem wykazują w roku 1832 jezuitów jeszcze w Wieliczce. W 1833 roku w Nowym Sączu jest dwunastu kapłanów, trzech słuchaczy drugiego roku teologii i ośmiu braci – razem dwadzieścia trzy osoby. W roku następnym jest pięciu studentów, a w 1836 już dwunastu. Ta liczba aż do 1846 roku jest mniej więcej stała. W tym bowiem roku w Nowym Sączu zaczyna działać również studium filozofii, na które zapisanych zostało ośmiu studentów. W ostatnim roku przed zniesieniem jezuitów w Galicji w kolegium nowosądeckim mieszkało czterdziestu kapłanów, jedenastu braci, pięciu kleryków będących opiekunami i profesorami klas w gimnazjum, ośmiu słuchaczy teologii i siedmiu filozofii, razem czterdzieści pięć osób. Widać też wyraźnie odmłodzenie zakonu, niewielu tu już ojców, którzy rozpoczynali swą jezuicką drogę na Białorusi (Matthæus Kłossowski – *natus* 1790, *ordinatus* 1818, *professus* 1824; Antonius Suszczewski – *natus* 1790, *ordinatus* 1818, *professus* 1829; Gasparus Stiebel – *natus* 1786, *ordinatus* 1810, *professus* 1821; Paulus Ciechanowiecki – *natus* 1794, *ordinatus* 1818, *professus* 1827; Raphael Markijanowicz – *natus* 1783, *ordinatus* 1811, *professus* 1817; brat Andreas Chmielewski – *natus* 1782, *professus* 1815; brat Adamus Michałowski – *natus* 1797, *professus* 1828; Thomas Drozdowicz – *natus* 1788, *professus* 1819; Thomas Piotrowski – *natus* 1775, *professus* 1811).

Kolejni rektorzy kolegium w Nowym Sączu to: Józef Morelowski 1832–33, Józef Zranicki 1833–1837, Samuel Rahoza 1837–1839, Mateusz Kłossowski (wicerektor) 1839–1840, Paweł Ciechanowiecki 1845–1845, Józef Podobied 1845–1848²⁶.

Niewątpliwie spojrzenie na zmiany osobowe i placówki jezuitów w diecezji tarnowskiej stanowi jedynie przyczynek do ich dziejów w prowincji galicyjskiej, zorganizowanej w 1821 roku i liczącej początkowo sto pięćdziesiąt osiem osób. Należałoby bowiem, jak to już wspomniano na początku, wziąć pod uwagę także

25 Zob. J. Preisner, *Jezuici w Nowym Sączu...*, dz. cyt., s. 85–108.

26 Por. M. Wcześny, *Rektorzy i superiorzy rezydencji pod wezwaniem Św. Ducha w Nowym Sączu, w: Norbertanie i jezuici. Wspólne dziedzictwo...*, dz. cyt., s. XXIII–XXIV.

dawne diecezje: przemyską, lwowską, krakowską, chociaż niewątpliwie nawet to zestawienie pokazuje rolę jezuitów w diecezji tarnowskiej, zakres i różnorodność podejmowanych przez nich prac, a także mobilność, pozwalającą, mimo różnych obiektywnych trudności, szybko odpowiadać na aktualne potrzeby i wezwania.

Po otwarciu kilku placówek w Austrii nazwę prowincji zmieniono w 1833 roku na Galicyjsko-Austriacką, w 1838 na Austriacko-Galicyską, by w końcu, w 1846 roku nastąpił podział na dwie Prowincje: Austriacką i Galicyjską²⁷.

W miarę sprzyjające warunki do swego rozwoju uzyskali jezuici po rozporządzeniu cesarza Ferdynanda z dnia 19 marca 1836 roku, które zawierało kilka ważnych ustępstw, m.in.:

- zgodę na to, by generał zakonu dysponował członkami prowincji galicyjskiej i przenośli ich do innych prowincji, wymagano tylko przestrzegania przepisów paszportowych;
- wolność dla prowincjała w przyjmowaniu nowicjuszków, należało jedynie zgłosić przyjęcie nowicjusza z zagranicy;
- zwolnienie kandydatów do święceń kapłańskich z nadzoru władz rządowych;
- zwolnienie jezuickich kandydatów stanu nauczycielskiego z egzaminu konkursowego przed rządowymi władzami, należało jednak zawiadomić gubernatora o każdej nominacji czy zmianie profesora w gimnazjum lub konwiktach;
- pozostawienie wyboru książek szkolnych prowincjałowi, jeden egzemplarz należało przesłać przez gubernium do komisji naukowej;
- zgodę na to, by jezuici trzymali się swego *ratio studiorum* nie tylko w domowej nauce teologii, ale także w nauczaniu w studium filozoficznym i gimnazjalnym²⁸.

Chotkowski zaznacza, że początkowo przyrost Polaków do Towarzystwa Jezusowego był mały, widać to, gdy spojrzymy chociażby na nazwiska jezuitów, którzy przebywali w Nowym Sączu. Dopiero gdy podzielono prowincję galicyjską na dwie odrębne – galicyjską i austriacką, rozpoczął się intensywny rozwój, został on jednak przerwany wygnaniem jezuitów z Galicji w 1848 roku²⁹.

27 Por. *Encyklopedia wiedzy o jezuitach...*, dz. cyt., s. 543–544.

28 W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 85–86.

29 W. Chotkowski, *Powrót i powtórne zniesienie Jezuitów...*, dz. cyt., s. 91.

Aneks

I. Jezuici w diecezji tarnowskiej

1. Tyniec

Zakonnicy – kapłani i wykładowcy	Studenci	Bracia <i>coadjutores</i> <i>temporales</i>
1. Aegid Henry – <i>natus</i> 1772, <i>ordinatus</i> 1795, <i>professus</i> 1815	1. Bawarowski Nicolaus – <i>natus</i> 1796	1. Drozdowicz Thomas – <i>natus</i> 1778, <i>professus</i> 1819
2. Bouffal Mathaeus – <i>natus</i> 1788, <i>ordinatus</i> 1815, <i>professus</i> 1821	2. Brown Josephus – <i>natus</i> 1801, <i>ordinatus</i> 1828	2. Dziejowski Leo – <i>natus</i> 1805
3. Brodowski Nicolaus – <i>natus</i> 1781, <i>ordinatus</i> 1808, <i>professus</i> 1815	3. Czyhir Mathias – <i>natus</i> 1795	3. Gordon Michael – <i>natus</i> 1771, <i>professus</i> 1811
4. Brzeznak Joannes – <i>natus</i> 1798, <i>ordinatus</i> 1821	4. Hilla Joannes – <i>natus</i> 1811	4. Hanus Joannes – <i>natus</i> 1778, <i>professus</i> 1819
5. Calebotta Antonius – <i>natus</i> 1764, <i>ordinatus</i> 1793, <i>professus</i> 1798	5. Kieynowski Franciscus Xaverius – <i>natus</i> 1802	5. Lemieszowski Carolus – <i>natus</i> 1771, <i>professus</i> 1805
6. Cieszeyko Joannes – <i>natus</i> 1776, <i>ordinatus</i> 1802, <i>professus</i> 1810	6. Kieynowski Ladislaus – <i>natus</i> 1801	6. Michałowski Adamus – <i>natus</i> 1797
7. Ciechanowiecki Paulus – <i>natus</i> 1794, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1827	7. Kosiarski Joannes – <i>natus</i> 1804	7. Piotrowski Thomas – <i>natus</i> 1773, <i>professus</i> 1811
8. Förster Georgius – <i>natus</i> 1786, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1822	8. Nikolka Stephanus – <i>natus</i> 1801.	8. Rogiński Sigismundus – <i>natus</i> 1772, <i>professus</i> 1818
	9. Obrąpalski Franciscus – <i>natus</i> 1803	9. Siwocha Thomas – <i>natus</i> 1782, <i>professus</i> 1819
	10. Osiecimski Constantinus – <i>natus</i> 1801	10. Zielonka Ciprianus – <i>natus</i> 1776, <i>professus</i> 1819
	11. Podobied Josephus – <i>natus</i> 1800, <i>ordinatus</i> 1830	

Zakonnicy – kapłani i wykładowcy	Studenci	Bracia <i>coadjutores</i> <i>temporales</i>
<p>9. Kisielewicz Bonifacius – <i>natus</i> 1787, <i>ordinatus</i> 1814, <i>professus</i> 1823</p> <p>10. Korsak Antonius – <i>natus</i> 1764, <i>ordinatus</i> 1795, <i>professus</i> 1798</p> <p>11. Kawecki Michael – <i>natus</i> 1794, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1826</p> <p>12. Molinari Mathaeus – <i>natus</i> 1778, <i>ordinatus</i> 1802, <i>professus</i> 1815</p> <p>13. Morelowski Josephus – <i>natus</i> 1777, <i>ordinatus</i> 1803, <i>professus</i> 1810</p> <p>14. Perkowski Josephus – <i>natus</i> 1781, <i>ordinatus</i> 1806, <i>professus</i> 1814</p> <p>15. Przysiecki Josephus – <i>natus</i> 1763, <i>ordinatus</i> 1792, <i>professus</i> 1800</p> <p>16. Samuylo Adamus – <i>natus</i> 1785, <i>ordinatus</i> 1811, <i>professus</i> 1817</p> <p>17. Snarski Uznarz Carolus – <i>natus</i> 1779, <i>ordinatus</i> 1808, <i>professus</i> 1811</p> <p>18. Soroka Aloysius – <i>natus</i> 1769, <i>ordinatus</i> 1802, <i>professus</i> 1810</p> <p>19. Rahoza Samuel – <i>natus</i> 1788, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1821</p> <p>20. Reutt Casimirus – <i>natus</i> 1782, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1814</p> <p>21. Suszczewski Antonius – <i>natus</i> 1790, <i>ordinatus</i> 1818</p>	<p>12. Polankay Josephus – <i>natus</i> 1801</p> <p>13. Potrykowski Josephus – <i>natus</i> 1799</p> <p>14. Skrocki Ignatius – <i>natus</i> 1799, <i>ordinatus</i> 1828</p> <p>13. Toésch Antonius – <i>natus</i> 1802</p> <p>14. Tomaszewicz Michael – <i>natus</i> 1796</p> <p>15. Vasińszky Josephus – <i>natus</i> 1801</p> <p>16. Veszely Andreas – <i>natus</i> 1806</p> <p>17. Zimmanyi Joannes – <i>natus</i> 1802</p>	

2. Tuchów

Kaplani, profesii	Kaplani	Bracia
<p>1. Bobiatyński Joannes – <i>natus</i> 1781, <i>ordinatus</i> 1810, <i>professus</i> 1814</p> <p>2. Bouffał Michael – <i>natus</i> 1785, <i>ordinatus</i> 1815, <i>professus</i> 1821</p> <p>3. Cieszeyko Ioannes – <i>natus</i> 1776, <i>ordinatus</i> 1802, <i>professus</i> 1810</p> <p>4. Chmielewski Ignatius – <i>natus</i> 1788, <i>ordinatus</i> 1815, <i>professus</i> 1817</p> <p>5. Chłudziński Ignatius – <i>natus</i> 1771, <i>ordinatus</i> 1797, <i>professus</i> 1802</p> <p>6. Chłudziński Leopoldus – <i>natus</i> 1775, <i>ordinatus</i> 1805, <i>professus</i> 1809</p> <p>7. Jann Antonius – <i>natus</i> 1784, <i>ordinatus</i> 1810, <i>professus</i> 1815</p> <p>8. Kłossowski Mathæus – <i>natus</i> 1790, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1824</p> <p>9. Korsak Antonius – <i>natus</i> 1764, <i>ordinatus</i> 1793, <i>professus</i> 1798</p> <p>10. Łaskiewicz Vincentius – <i>natus</i> 1797, <i>ordinatus</i> 1805, <i>professus</i> 1809</p> <p>11. Markiewicz Augustinus – <i>natus</i> 1783, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1814</p> <p>12. Maszewski Thadaeus – <i>natus</i> 1781, <i>ordinatus</i> 1806, <i>professus</i> 1812</p> <p>13. Piotrowicz Stanislaus – <i>natus</i> 1780, <i>ordinatus</i> 180, <i>professus</i> 1810</p>	<p>1. Budzko Nicolaus – <i>natus</i> 1781, <i>ordinatus</i> 1811</p> <p>2. Zabudziński Joannes – <i>natus</i> 1796, <i>ordinatus</i> 1821</p>	<p>1. Figna Joannes – <i>natus</i> 1808</p> <p>2. Gordon Michael – <i>natus</i> 1771, <i>professus</i> 1811, <i>laicus</i></p> <p>3. Lemieszewski Carolus – <i>natus</i> 1791, <i>professus</i> 1805</p> <p>4. Michałowski Adamus – <i>natus</i> 1797, <i>professus</i> 1828</p> <p>5. Piotrowski Thomas – <i>natus</i> 1773, <i>professus</i> 1811</p> <p>6. Rogieński Sigismundus – <i>natus</i> 1772, <i>ordinatus</i> 1818</p> <p>7. Trusinski Franciscus – <i>natus</i> 1812</p> <p>8. Weber Josephus – <i>natus</i> 1807</p> <p>9. Zielonka Cyprianus – <i>natus</i> 1770, <i>professus</i> 1819, <i>laicus</i></p>

Kaplani, profesii	Kaplani	Bracia
14. Rypiński Michael – <i>natus</i> 1793, <i>ordinatus</i> 1819, <i>professus</i> 1825 15. Samuyło Adamus – <i>natus</i> 1785, <i>ordinatus</i> 1811, <i>professus</i> 1817 16. Suszczewski Antonius – <i>natus</i> 1790, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1824 17. Tywankiewicz Vincentius – <i>natus</i> 1762, <i>ordinatus</i> 1791, <i>professus</i> 1798 18. Uznarz de Snarski Carolus – <i>natus</i> 1779, <i>ordinatus</i> 1808, <i>professus</i> 1811 19. Warkalewicz Petrus – <i>natus</i> 1790, <i>ordinatus</i> 1819, <i>professus</i> 1827 20. Zranicki Josephus – <i>natus</i> 1776, <i>ordinatus</i> 1800, <i>professus</i> 1808		

3. Nowy Sącz

Zakonnicy – kapłani i wykładowcy	Studenci	Bracia <i>coadjutores temporales</i>	Opiekunowie w kolegium
1. Arciszewski Basilius – <i>natus</i> 1794, <i>ordinatus</i> 1824, <i>professus</i> 1829 2. Bawarowski Nicolaus – <i>natus</i> 1796, <i>ordinatus</i> 1834 3. Bobiatyński Joannes – <i>natus</i> 1781, <i>ordinatus</i> 1810, <i>professus</i> 1814	1. Antoniewicz Carolus – <i>natus</i> 1807, <i>ordinatus</i> 1844 2. Baczyński Theophilus – <i>natus</i> 1816, <i>ordinatus</i> 1845 3. Barański Carolus – <i>natus</i> 1802, <i>ordinatus</i> 1838 4. Bawarowski Nicolaus – <i>natus</i> 1796, <i>ordinatus</i> 1834	1. Baryszewski Hyacinthus – <i>natus</i> 1788 2. Chmielewski Andreas – <i>natus</i> 1782, <i>professus</i> 1815 3. Demiński Victorinus – <i>natus</i> 1816 4. Drozdowicz Thomas – <i>natus</i> 1778, <i>professus</i> 1819	1839 1. Geiger Aloysius – <i>natus</i> 1812 2. Jenny Dominicus – <i>natus</i> 1810 3. Kautny Franciscus – <i>natus</i> 1810 4. Kolinek Fridericus – <i>natus</i> 1815 5. Pospischill Joannes Nepomucenus – <i>natus</i> 1811

Zakonnicy – kapłani i wykładowcy	Studenti	Bracia <i>coadjutores</i> <i>temporales</i>	Opiekunowie w kolegium
<p>4. Brežnak Joan. Nep. – <i>natus</i> 1795, <i>ordinatus</i> 1821, <i>professus</i> 1810</p> <p>5. Brown Josephus – <i>natus</i> 1801, <i>ordinatus</i> 1828, <i>professus</i> 1834</p> <p>6. Bryndza Vincentius – <i>natus</i> 1788, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1826</p> <p>7. Ciechanowiecki Paulus – <i>natus</i> 1794, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1827</p> <p>8. Cieszeyko Joannes – <i>natus</i> 1776, <i>ordinatus</i> 1802, <i>professus</i> 1810</p> <p>9. Cych Josephus – <i>natus</i> 1792, <i>ordinatus</i> 1825, <i>professus</i> 1828</p> <p>10. Dunin Paulus – <i>natus</i> 1795, <i>ordinatus</i> 1819, <i>professus</i> 1830</p> <p>11. Förster Georgius – <i>natus</i> 1786, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1821</p> <p>12. Grocholski Antonius – <i>natus</i> 1795, <i>ordinatus</i> 1824, <i>professus</i> 1832</p> <p>13. Hawryłowicz Petrus – <i>natus</i> 1791, <i>ordinatus</i> 1815, <i>professus</i> 1825</p> <p>14. Hofer Joannes Nepomucenus – <i>natus</i> 1814, <i>ordinatus</i> 1837</p>	<p>5. Błazeg Johannes – <i>natus</i> 1807</p> <p>6. Burger Henricus – <i>natus</i> 1808</p> <p>7. Chizewski Augustinus – <i>natus</i> 1823</p> <p>8. Csapkay Augustinus – <i>natus</i> 1818</p> <p>9. Czezowski Ivo – <i>natus</i> 1814, <i>ordinatus</i> 1841</p> <p>10. Ciszek Joannes Nepomucenus – <i>natus</i> 1821</p> <p>11. Dzieduszycki Alexander – <i>natus</i> 1808</p> <p>12. Ebner Rupertus – <i>natus</i> 1818</p> <p>13. Eschgfällér Josephus – <i>natus</i> 1816</p> <p>14. Figna Joannes – <i>natus</i> 1808</p> <p>15. Foytzik Franciscus – <i>natus</i> 1812</p> <p>16. Gregor Joannes – <i>natus</i> 1808</p> <p>17. Ilg Gasparus – <i>natus</i> 1808, <i>ordinatus</i> 1840, <i>professus</i> 1844</p> <p>18. Jung Edmundus – <i>natus</i> 1823</p> <p>19. Hillay Joannes – <i>natus</i> 1811</p>	<p>5. Dziejowski Leo – <i>natus</i> 1803</p> <p>6. Gabrielski Ferdinandus – <i>natus</i> 1816</p> <p>7. Gérard Martinus – <i>natus</i> 1810</p> <p>8. Graff Petrus – <i>natus</i> 1780, <i>professus</i> 1816</p> <p>9. Hanus Joannes – <i>natus</i> 1778, <i>professus</i> 1819</p> <p>10. Harder Michael – <i>natus</i> 1808</p> <p>11. Kamiński Vincentius – <i>natus</i> 1812</p> <p>12. Keindl Franc. Xav. – <i>natus</i> 1799, <i>professus</i> 1834</p> <p>13. Klimkiewicz Antonius – <i>natus</i> 1820</p> <p>14. Knapiński Joannes – <i>natus</i> 1823</p> <p>15. Lemieszewski Carolus – <i>natus</i> 1791, <i>professus</i> 1805</p> <p>16. Materna Josephus – <i>natus</i> 1801, <i>professus</i> 1843</p> <p>17. Michałowski Adamus – <i>natus</i> 1797, <i>professus</i> 1828</p> <p>18. Michałowski Joannes – <i>natus</i> 1797, <i>professus</i> 1828</p>	<p>1840</p> <p>1. Schwitzer Antonius – <i>natus</i> 1811</p> <p>2. Praszalowicz Camillus – <i>natus</i> 1817</p> <p>3. Jenny Dominicus – <i>natus</i> 1810</p> <p>4. Foytsik Franc. Xav. – <i>natus</i> 1812</p> <p>5. Kolinek Fridericus – <i>natus</i> 1815</p> <p>1841</p> <p>1. Praszalowicz Camillus – <i>natus</i> 1817</p> <p>2. Jenny Dominicus – <i>natus</i> 1810</p> <p>3. Ochler Joannes – <i>natus</i> 1815</p> <p>1843</p> <p>1. Koruna Carolus – <i>natus</i> 1817</p> <p>2. Jenny Dominicus – <i>natus</i> 1810</p> <p>3. Ochler Joannes – <i>natus</i> 1815</p> <p>4. Wessely Josephus – <i>natus</i> 1813</p> <p>1844</p> <p>1. Kolinek Fridericus – <i>natus</i> 1815, <i>ordinatus</i> 1844</p>

Zakonnicy – kapłani i wykładowcy	Studenci	Bracia <i>coadjutores</i> <i>temporales</i>	Opiekunowie w kolegium
15. Kiejnowski Ladislaus – <i>natus</i> 1801, <i>ordinatus</i> 1828, <i>professus</i> 1836	20. Harder Michael – <i>natus</i> 1808	19. Müller Vilhelmus – <i>natus</i> 1821	2. Oehler Joannes – <i>natus</i> 1815
16. Kiejnowski Franciscus – <i>natus</i> 1802, <i>ordinatus</i> 1828, <i>professus</i> 1836	21. Haslinger Aloysius – <i>natus</i> 1824	20. Niemeczek Joannes Nepomucenus – <i>natus</i> 1817	3. Schön Josephus – <i>natus</i> 1821
17. Kłossowski Matthæus – <i>natus</i> 1790, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1824	22. Hiwner Martinus – <i>natus</i> 1809	21. Pietrzycki Ignatius – <i>natus</i> 1807, <i>professus</i> 1844	4. Wessely Josephus – <i>natus</i> 1813
18. Kosiarski Joannes Nep. – <i>natus</i> 1804, <i>ordinatus</i> 1834	23. Jelinek Carolus – <i>natus</i> 1815	22. Piotrowski Thomas – <i>natus</i> 1775, <i>professus</i> 1811	1845
19. Ledergerw Zacharias – <i>natus</i> 1783, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1815	24. Kautny Franciscus – <i>natus</i> 1810, <i>ordinatus</i> 1842	23. Pławicki Josephus – <i>natus</i> 1807	1. Benisch Aloysius – <i>natus</i> 1820
20. Osiecimski Constantinus – <i>natus</i> 1801, <i>ordinatus</i> 1832	25. Kolaczek Thomas – <i>natus</i> 1812	22. Rost Ignatius – <i>natus</i> 1809	2. Dengel Christianus – <i>natus</i> 1818
21. Markijanowicz Joannes – <i>natus</i> 1789, <i>ordinatus</i> 1817, <i>professus</i> 1823	26. Kolinek Fridericus – <i>natus</i> 1815, <i>ordinatus</i> 1844	25. Siwocha Thomas – <i>natus</i> 1782, <i>professus</i> 1819	3. Oehler Joannes – <i>natus</i> 1815
22. Markijanowicz Rafaël. – <i>natus</i> 1783, <i>ordinatus</i> 1811, <i>professus</i> 1817	27. Koruna Carolus – <i>natus</i> 1817	26. Tóts Antonius – <i>natus</i> 1802	1846
23. Menet Joannes Bapt. – <i>natus</i> 1793, <i>ordinatus</i> 1824, <i>professus</i> 1831	28. Kosiarski Joannes – <i>natus</i> 1804, <i>ordinatus</i> 1834	27. Warszawski Joannes – <i>natus</i> 1813	1. Benisch Aloysius – <i>natus</i> 1820
24. Morelowski Josephus – <i>natus</i> 1777, <i>ordinatus</i> 1803, <i>professus</i> 1810	29. Kurowski Antonius – <i>natus</i> 1814, <i>ordinatus</i> 1842	28. Weber Josephus – <i>natus</i> 1807	2. Markiewicz Alexander – <i>natus</i> 1825
	30. Kuśniewicz Lucas – <i>natus</i> 1819	29. Zielonka Cyprianus – <i>natus</i> 1776, <i>professus</i> 1819, <i>laicus</i>	3. Dengel Christianus – <i>natus</i> 1818
	31. Lipecki Hypolithus – <i>natus</i> 1810, <i>ordinatus</i> 1838	30. Zimowski Antonius – <i>natus</i> 1818	1848
	32. Lipinski Augustinus – <i>natus</i> 1809, <i>ordinatus</i> 1837		1. Markiewicz Alexander – <i>natus</i> 1825
	33. Matter Joannes Nep. – <i>natus</i> 1813		2. Benisch Aloysius – <i>natus</i> 1820
	34. Mätzler Joannes Bapt. – <i>natus</i> 1822		3. Haslinger Aloysius – <i>natus</i> 1824
			4. Schön Josephus – <i>natus</i> 1821
			5. Biehl Joannes – <i>natus</i> 1825

Zakonnicy – kapłani i wykładowcy	Studenci	Bracia <i>coadjutores</i> <i>temporales</i>	Opiekunowie w kolegium
25. Perkowski Josephus <i>natus</i> 1781 – <i>ordinatus</i> 1806, <i>professus</i> 1814	35. Morgenbesser Franciscus Xaverius – <i>natus</i> 1817, <i>ordinatus</i> 1847, <i>professus</i> 1847		
26. Podobied Josephus – <i>natus</i> 1800, <i>ordinatus</i> 1830, <i>professus</i> 1835	36. Niedzielski Antonius – <i>natus</i> 1813		
27. Rahoza Samuel – <i>natus</i> 1788, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1821	37. Ochler Joannes – <i>natus</i> 1815		
28. Reutt Casimirus – <i>natus</i> 1782, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1814	38. Olpiński Josephus – <i>natus</i> 1821		
29. Richardot Desiderius – <i>natus</i> 1769, <i>ordinatus</i> 1799, <i>professus</i> 1808	39. Pawlik Joannes – <i>natus</i> 1826		
30. Różanka Ignatius – <i>natus</i> 1796, <i>ordinatus</i> 1824, <i>professus</i> 1834	40. Peterek Andreas – <i>natus</i> 1807, <i>ordinatus</i> 1838, <i>professus</i> 1847		
31. Rypiński Miachael – <i>natus</i> 1793, <i>ordinatus</i> 1819, <i>professus</i> 1825	41. Pettko Daniel – <i>natus</i> 1809, <i>ordinatus</i> 1838		
32. Skrocki Ignatius – <i>natus</i> 1799, <i>ordinatus</i> 1828, <i>professus</i> 1832	42. Pitschmann Joannes Evangelista – <i>natus</i> 1824		
33. Serianz Josephus – <i>natus</i> 1805, <i>ordinatus</i> 1828	43. Pospischill Joannes – <i>natus</i> 1811		
34. Stiebel Gasparus – <i>natus</i> 1786, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1821	44. Praszalowicz Camillus – <i>natus</i> 1817, <i>ordinatus</i> 1844		
35. Stoppa Joannes – <i>natus</i> 1798, <i>ordinatus</i> 1822	45. Redl Eduardus – <i>natus</i> 1828		
	46. Rost Ignatius – <i>natus</i> 1809		
	47. Rupp Martinus – <i>natus</i> 1821		
	48. Ryschka Ignatius – <i>natus</i> 1812		
	49. Schicktan Fridericus – <i>natus</i> 1825		

Zakonnicy – kapłani i wykładowcy	Studenci	Bracia <i>coadjutores</i> <i>temporales</i>	Opiekunowie w kolegium
36. Suszczewski Antonius – <i>natus</i> 1790, <i>ordinatus</i> 1818, <i>professus</i> 1829	50. Schulak Franciscus – <i>natus</i> 1825		
37. Tomaszewicz Miachael – <i>natus</i> 1793, <i>ordinatus</i> 1831	51. Schwitzer Antonius – <i>natus</i> 1811		
38. Uznarz Snarski Carol de – <i>natus</i> 1781, <i>ordinatus</i> 1810, <i>professus</i> 1814	52. Skulina Josephus – <i>natus</i> 1815		
39. Wawrik Joannes – <i>natus</i> 1812, <i>ordinatus</i> 1835	53. Sliwowski Michaël – <i>natus</i> 1819		
40. Weniger Franciscus Xaverius – <i>natus</i> 1805, <i>ordinatus</i> 1828	54. Spinn Joannes Evang. – <i>natus</i> 1814		
41. Wessely Andreas – <i>natus</i> 1806, <i>ordinatus</i> 1832	55. Szczepkowski Gasparus – <i>natus</i> 1823		
42. Woytechowski Josephus – <i>natus</i> 1810, <i>ordinatus</i> 1835	56. Szeperowicz Carolus – <i>natus</i> 1812		
43. Zabudziński Joannes – <i>natus</i> 1796, <i>ordinatus</i> 1823	57. Traskowski Bronislaus – <i>natus</i> 1824		
44. Zalewski Josaphatus – <i>natus</i> 1785, <i>ordinatus</i> 1812, <i>professus</i> 1823	58. Tock Stefanus – <i>natus</i> 1814, <i>ordinatus</i> 1841		
45. Zranicki Josephus – <i>natus</i> 1776, <i>ordinatus</i> 1801, <i>professus</i> 1808	59. Toms Carolus – <i>natus</i> 1824		
46. Zyrkiewicz Daniel – <i>natus</i> 1774, <i>ordinatus</i> 1802, <i>professus</i> 1809	60. Viertler Joannes Evangelista – <i>natus</i> 1824		
	61. Wagner Carolus – <i>natus</i> 1808		
	62. Wawretschka Josephus – <i>natus</i> 1808		
	63. Weis Adalbertus – <i>natus</i> 1823		
	64. Wesseley Josephus – <i>natus</i> 1813, <i>ordinatus</i> 1847		
	65. Zajączkowski Casimirus – <i>natus</i> 1820		

II. Listy Alojzego Landesa TJ i Stanisława Świętochowskiego TJ do biskupa tynieckiego/tarnowskiego Grzegorza Tomasza Zieglera

Archiwum Diecezjalne w Tarnowie
Zespół: Jezuici, t. 1: 1826–2000
Sygn. 2m/9

1. Alojzy Landes TJ, przełożony klasztoru w Starej Wsi, do biskupa tynieckiego Grzegorza Tomasza Zieglera w sprawie przenosin jezuitów do diecezji tynieckiej, 20 września 1826 roku

Illustrissime ac Reverendissime Domine, Fautor et Benefactor Amplissime

Officii mei ratio a me postulat, ut Illustrissimum ac Reverendissimum Dominum multis gravibusque licet occupatum curis atque laboribus hisce meis litteris aliquantulum interpellem.

Pater Provincialis noster epistola die 12 septembris data jussit me Professores Theologici Studii privati eorumque discipulos una cum duobus adjutoribus domesticis ad eum Dioeceseas Tynecensis locum mittere quem ut ipsis habitare liceret. Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus pro singulari sua in nos immeritos voluntate ab Excelso Gubernio petisset ac impertrasset. Superiori igitur meo obsequeus pramitto hodie patres Nicolaum Brodowski professorem theologiae dogmaticae pomeridianum et patrum Michaelem Boufał professorem historiae ecclesiasticae una cum fratre Xaverio Kiejnowski theologiae auditore et chiarissimo fratre Joanne Hanus. Caeteri manipulatim subsequuntur. Perdemisse ac perimpense rogo, ut Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus peregrinos hosce religiosos inaestimabili gratiae, ac praepotenti sua protectioni habeat commendatissimos.

Mihi pariter aliisque patribus ac fratribus Sodalitii nostri in eremo Starowiecensi sanctam apostolicam benedictionem omnibus precibus suplex peto, qui ad extremum usque halitum profundissime cum veneratione persevero.

*Illustrissimi ac Reverendissimi Domini
 minimus, obedientissimus et obstrictissimus servus
 Aloysius Landes TJ*

Stara Wieś, die 20 septembris 1826

2. Alojzy Landes TJ do biskupa tynieckiego Grzegorza Tomasza Zieglera w sprawie przenosin jezuitów do diecezji tynieckiej, 1 października 1826 roku

Illustrissime ac Reverendissime Domine, Fautor et Benefactor Amplissime!

Non iisdem verbis quidem eadem tamen in explorata Illustrissimi ac Reverendissimi Domini bonitate fiducia, qua scriptis die 20 septembris litteris commendavi quatuor primos socios ex domo nostra trium probationum ad novam stationem profectos, commendo quatuor alteros die 20 octobris jussu patris provincialis nostri eodem prosecturos, nempe patrem Antonium Suszczewski cum clericis Michaele Tomaszewicz, Josepho Podobied et Francisco Obrąpalski. Eos jam die 25 septembris eram hinc expediturus, nisi pater Antonius Korfar, qui sociis Tynecensibus praeest, gravibus haud dubie de causis rogasset, ut eorum expeditio in hanc hebdomandam differetur. Novitiatibus Germanico et Hungarico, Deo adjuvante, feliciter absolutis incipit Polonicus. Primi, qui pro statu scholasticorum huc Tarnopoli advenerunt sunt Dominicus Joannes Nepomucen Kosiarski et Comes Nicolaus Baworowski. Supplex flagito sanctam apostolicam benedictionem, ut Deus me miserum hominem in formandis hisce tyronibus ad Instituti nostri regulas, sua suffulciat auxilio.

Plura per tempus addere non licet.

*Cum summa veneratione, dum vivam, manebo Illustrissimi ac Reverendissimi Domini
 minimus, devinctissimus et obsequentissimus
 servus Aloisius Landes SJ*

Stara Wieś, die 1 octobris 1826

**3. Prowincjał Stanisław Świętochowski TJ dziękuje biskupowi
tarnowskiemu Grzegorzowi Tomaszowi Zieglerowi za przekazanie
klasztoru tynieckiego jezuitom, 6 lutego 1827 roku**

Illustrissime, Reverendissime Domine, Praesul Patrone Colendissime!

Accepi pleni grati animi sensu literas officiosas Illustrissimi, Reverendissimi Domini sub die 13 januaris anni currentis ex Consistorii Tarnoviensi datas, quibus dignatus eosdem Illustrissimus Dominus mihi benignissime significare datam esse favorabilem resolutionem ratione locandorum patrum Societis Jesu in monasterio Tynecensi. Immortales semper habebit gratias Societas nostra pro tam illustri beneficio Illustrissimi ac Reverendissimi Praesulis proque aliis omnibus, quibus eam Illustrissimus Dominus cumulare dignatus est. Nostrum autem est et memoriam horum beneficiorum, successoribus nostris transmittere et Reverendissimum, Clementissimum perpetuis precibus exorare ut quam diutissime Illustrissimum Dominum salvum et incolumem servet pro communi Ecclesiae sanctae utilitate. Id solenniter quam possum promittens simulque.

Pastoralem benedictionem perdemisse inplorans.

Sum cum profundissima veneratione Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Praesulis optima Patroni colendissimi

infirmus servus

Stanislaus Świętochowski, Societatis Jesu provincialis mp

Tarnopoli, die 6 februarii 1827

Uniwersytet Papieski
Jana Pawła II
w Krakowie